

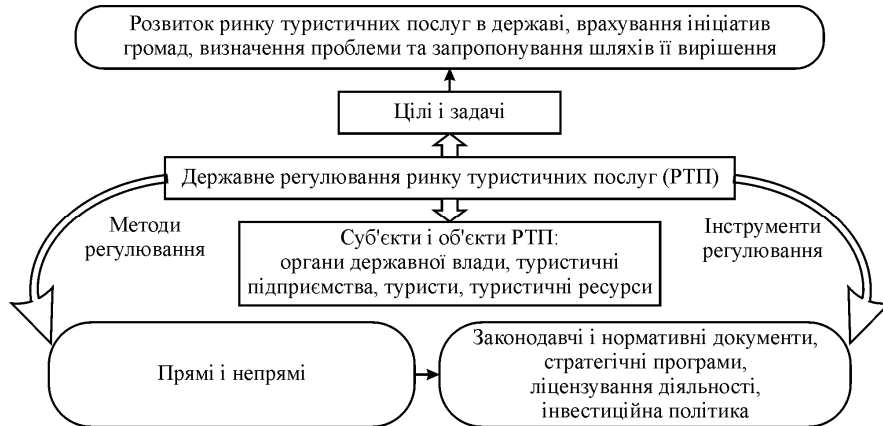

Рис. 2. Механізм державного регулювання розвитку ринку туристичних послуг

Отже, узагальнюючи викладене, під механізмом державного регулювання ринку туристичних послуг, на наш погляд, варто розуміти взаємопов'язану систему методів та інструментів впливу на учасників ринку туристичних послуг з метою забезпечення єдності й сприятливих умов для розвитку та його функціонування з врахуванням інтересів споживачів цих послуг та вимог законодавства, що загалом спрямовано на покращення інвестиційного клімату в країні.

Висновки. Підбиваючи підсумок проведеному дослідженню ролі органів державного управління в розвитку туристичного ринку, ми можемо зазначити, що більшість дослідників сходяться на тому, що особливістю державного управління в галузі є надмірна зарегульованість ринку, яка гальмує його розвиток та призводить до посилення тенденцій тонізації. Водночас, держава не приділяє достатньо уваги інвестиційному розвитку галузі, забезпеченню співробітництва на міжнародному рівні, розвитку "зеленого" та соціального туризму, співпраці з місцевими громадами, розвитку інформаційної та інфраструктурної підтримки туристичної діяльності.

Література

1. Школа І.М. Розвиток туристичного бізнесу регіону / Ігор Миколайович Школа. – Чернівці : Вид-во "Книги-XXI", 2007. – 292 с.
2. Закон України "Про туризм" // Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 31, ст. 241; 2001 р., № 32, ст. 172, 2004 р., № 13, ст. 180.
3. Биркович В.І. Удосконалення державного регулювання розвитку туризму на регіональному рівні / В.І. Биркович. [Електронний ресурс]. – Доступний за http://www.old.niss.gov.ua/book/.../21_Birkovich.pdf.
4. Гарбера О. Дослідження ролі держави в організації і розвитку інвестиційних процесів у міжнародному туризмі / О. Гарбера / Є.В. Козловський // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 4(29). – С. 17-24.
5. Козловський Є.В. Державне регулювання та підтримка розвитку туризму в Україні: досвід країн Центральної та Східної Європи / Є.В. Козловський // Актуальні проблеми внутрішньої політики. – 2004. – Вип. 4. – С. 209-218.
6. Державне регулювання розвитку туристичної галузі України в контексті досвіду Франції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 – "Па-

леонтологія і стратиграфія" / Ю.В. Алексеева; Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. – Одеса, 2005. – 20 с.

7. Державне управління розвитком туристично-рекреаційної галузі на регіональному рівні (на прикладі Івано-Франківської області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 – "Теорія та історія державного управління" / О.Б. Василів; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. – Львів, 2008. – 19 с.

8. Кудла Н.Є. Менеджмент туристичного підприємства / Назар Євгенович Кудла. – К. : Вид-во "Знання", 2012. – 343 с.

Васильха Н.В. Особенности государственного регулирования развития рынка туристических услуг

Отражены основные аспекты государственного регулирования развития рынка туристических услуг, в частности рычаги государственного регулирования. Опираясь на анализ научной литературы автором, сделаны обоснованные предложения относительно государственного влияния на развитие рынка туристических услуг. Предложен механизм государственного регулирования развития рынка туристических услуг.

Ключевые слова: туристическая отрасль, рынок туристических услуг, государственная регуляция, туристическая политика государства.

Vasylycha N.V. Characteristics of state regulation of market of tourist services

The basic aspects of state regulation of market of tourist services. In particular, highlighted the levers of government regulation, based on the analysis of scientific literature author made reasoned proposals for state influence on the development of tourist services market. Proposed the mechanism of regulation of tourist services market.

Keywords: tourism industry, market of tourist services, government regulation, tourism state policy.

УДК 334.732.2:339.747

Доц. Н.Р. Галайко, канд. екон. наук –

Львівський інститут банківської справи

Університету банківської справи Національного банку України

КРЕДИТНІ СПІЛКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Висвітлено сучасний стан та проблеми розвитку кредитних спілок в Україні. Проаналізовано основні відмінності кредитних спілок від інших фінансових установ. Проаналізовано основні показники діяльності кредитних спілок України. Для комплексного вирішення питань, що постали перед кредитними спілками, необхідно: впровадити на державному та регіональному рівнях системи стабілізації та фінансового оздоровлення кредитних спілок; створити систему страхування вкладів; запровадити рейтингову оцінку основних показників діяльності кредитних спілок через дотримання кооперативних принципів діяльності

Ключові слова: кредитна спілка, фінансовий ринок.

Вступ. Сучасні реалії свідчать про те, що економічна ситуація в Україні та світі продовжує залишитися складною. Однією з проблем функціонування економіки України є нерозвиненість фінансової інфраструктури, що обмежує процес трансформації заощаджень в інвестиції та гальмує економічне зростання держави.

Розвинена ринкова економіка передбачає функціонування багатьох ринків, одним з яких є ринок фінансових послуг, де головними учасниками є кредитні спілки. До початку світової фінансової кризи небанківський фінан-

совий сектор України розвивався досить динамічно: впевнено зростали кількість небанківських фінансових установ, вартість активів, попит на послуги з боку споживачів. Сьогодні розвиток національних кредитних спілок відбувається в умовах фінансової нестабільності, недосконалості законодавства, зниження платоспроможності та довіри населення до фінансово-кредитних установ, що потребує істотного вдосконалення їхнього функціонування на фінансовому ринку. Особливу увагу варто приділити аналізу діяльності кредитних спілок як фінансових установ, головною метою яких є фінансовий та соціальний захист своїх членів шляхом залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування. Наявність розвиненої та повнофункціональної фінансово-кредитної системи є запорукою економічного зростання країни.

Актуальність теми. Кредитні спілки, як форма самоорганізації населення, виникли як реакція на потреби у наданні швидких, недорогих і, водночас, конкурентоспроможних фінансових послуг. Забезпечення конкурентності фінансових послуг, що пропонуються кредитними спілками, можливе за однієї обставини – надійності та стійкості фінансового посередника. Відсутність глибинного розуміння як серед широких верств населення, так і серед законодавців та урядовців, правильного сприйняття самої кооперативної ідеї, як ефективного інструменту самоорганізації та самодопомоги населення, дотепер є найбільшою проблемою на шляху розвитку кредитної кооперації. Проте в сучасних умовах саме кооперативні форми об'єднання людей, кооперативні форми господарювання здатні істотно вплинути як на економіку держави, так і значною мірою гарантувати соціальний захист населення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню особливостей діяльності кредитних спілок приділяли увагу сучасні вчені-економісти: С. Андрієнко, З.Г. Ватаманюк, В.В. Гончаренко, Б.С. Івасів, П.М. Козинець, О. Луцишин, М.Р. Лучко, О.С. Мазур, М.І. Манилич, Є.Б. Ніколаєв, Г.О. Партин, М.І. Савлук, О.В. Сергійко, О.В. Фарат та ін.

Метою роботи є дослідження сучасного стану кредитних спілок в Україні та надання рекомендацій щодо шляхів вирішення проблем їх функціонування

Виклад основного матеріалу дослідження. По всьому світу нараховується більше ніж 51 тисяча кредитних спілок. Кредитні спілки є найбільш поширеною формою небанківських кредитно-фінансових установ, які станом на 31 грудня 2012 року, за даними Всесвітньої ради кредитних спілок об'єднують понад 196 мільйонів членів у 100 країнах світу, активи кредитних спілок нараховують більше ніж 1,5 трільйона дол. США [1].

Кредитна спілка – це неприбуткова громадська організація, що діє на кооперативних засадах з метою соціального захисту своїх членів шляхом здійснення взаємокредитування за рахунок їх акумульованих заощаджень [2]. Кредитні спілки в більшості країн світу мають статус фінансового кооперативу. А кооператив – це організація, що має, крім економічної, ще й громадську природу. Кредитний кооператив для своїх членів є одночасно фінансовою установою та громадською організацією, яка намагається надавати послуг за собівартістю (без закладання прибутку у ціну послуг). Один з перших теоре-

тиків кооперативного руху У. Кінг вважав, що кооператив, подібно до всіх інших товариств, має за мету дати людям можливість уникати деяких із тих незручностей, які в них виникли, коли б вони діяли поодинці, і досягти вигід, яких вони не мали: в основу визначення кооперативу вченим було покладено як критерій спільну працю людей.

На погляд М. Туган-Барановського, кооперативні підприємства – це, по суті, єдина форма господарської організації, що виникла внаслідок свідомих зусиль широких суспільних груп з метою перетворити капіталістичну систему господарства. М. Туган-Барановський зазначав, що кооперативи звертаються не до суспільних, релігійних чи моральних уявлень людини, а насамперед до того ж мотиву, до якого звертається капіталізм – до особистого егоїзму, господарського інтересу людини. У цьому велика сила кооперації, оскільки внутрішня економічна її природа має багато спільного з капіталістичним підприємством. Капіталістичне підприємство, стверджував учений, – не добродійна застава, не суспільна пропаганда, не політична організація і не робітничка спілка. Воно є господарською організацією в інтересах певної групи осіб [3].

А. Анциферов вбачає у кредитному кооперативі вільне об'єднання осіб з нефіксованою кількістю членів для досягнення спільних господарських цілей, яке ґрунтується на принципах повної рівноправності учасників і самоуправлінні, в якому кожен із членів бере безпосередню особисту участь і несе матеріальну відповідальність, а отриманий внаслідок фінансової діяльності чистий прибуток не розподіляється залежно від частки вкладених коштів, а йде як винагорода за їх використання. Його міркування поділяє В. Пекарський, який зазначає, що кооператив – це співтовариство, яке має за мету взаємодопомогу; засноване на принципі добровільності, рівності й вільній участі у його функціонуванні; розподіл чистого прибутку відбувається пропорційно поміж членами залежно від частки користування кредитами [4].

Отже, основними ознаками кредитного кооперативу, які виокремлюють дослідники, є добровільність членства, відкритість кооперативних організацій, демократичність управління та відзначають особливість розподілу результатів фінансово-кредитної діяльності. Варто зазначити, що розуміння неприбуткової кооперативної природи кредитних спілок є надзвичайно важливим і актуальним для усвідомлення їх значення в економіці України, успішного розвитку і недопущення виникнення псевдоспілок, які можуть дискредитувати кооперативну ідею фінансової самодопомоги населення, яка, майже після сімдесяти років забуття, почала відроджуватись в Україні.

Неприбутковість кредитної спілки полягає в тому, що вся її діяльність спрямована не на отримання прибутку, а на надання кредитних та ощадних послуг своїм членам. Кредитна спілка – це форма самоорганізації людей, які, об'єднавшись власними силами, створюють для самих себе можливість задоволення своїх потреб у фінансовій сфері. Кредитна спілка – це самоврядна демократична організація, в якій члени і лише члени визначають види послуг, які нею надаються, та встановлюють умови їх надання. Як свідчить міжнародна практика та власна історія України, кредитні спілки завжди виникали там і тоді, коли людям були необхідні певні фінансові послуги, але або їх не нада-

вала жодна фінансова інституція через непривабливість певного сектору фінансового ринку з погляду можливості отримання прибутку (комерційні банки в Україні сьогодні), або ж такі послуги пропонувалися на невідгідних, часто грабіжницьких умовах, користуючись монополією та неможливістю іншим чином задовольнити свої потреби в дрібному кредитуванні широким верствам населення (ломбарди в Україні сьогодні). Іншими словами, кредитні спілки – це фінансовий механізм, завдяки якому люди шляхом кооперування своїх зусиль, ідей та коштів можуть отримати необхідні послуги значно дешевше, ніж в тому випадку, коли кожний з них намагався би діяти самостійно.

Розглянемо головні відмінності кредитних спілок від інших фінансових установ, які подано у таблиці.

Табл. Головні відмінності кредитних спілок від інших фінансових установ [1]

Ознака	Кредитна спілка	Інші фінансові установи
Соціальні цілі	Фінансова взаємодопомога, економічний самозахист на ринку фінансових послуг	Немає
Економічні цілі	Скорочення витрат членів на отримання фінансових послуг, створення умов членам для накопичення заощаджень та збереження їх від інфляції	Отримання прибутку власниками від надання фінансових послуг клієнтам
Статус	Неприбуткова організація	Підприємницька організація
Організаційна форма	Кооператив	Господарське товариство (публічне акціонерне товариство тощо), приватна фірма
Управління	Демократичне. Кожен член має право одного голосу, незалежно від суми його вкладу	Управління (кількість голосів) пропорційна частці в статутному капіталі
Доходи	Нерозподілений прибуток використовується для здешевлення кредитних ресурсів чи збільшення виплат за внесками або на певні соціальні цілі.	Акціонери отримують пропорційну свою частку прибутку
Власники	Всі члени, незалежно від часу вступу. Кількість власників не є фіксованою чи обмеженою.	Засновники та акціонери. Кількість фіксується у момент заснування та обмежується певною величиною. Існує тенденція до скорочення
Клієнти	Виключно члени-власники кредитного кооперативу	Переважно особи, що не є власниками фінансової установи
Державний нагляд	Окремим органом державної влади	Центральним банком або окремим органом державної влади

Проаналізуємо основні тенденції розвитку ринку кредитних спілок за останні роки. За основу візьмемо інформацію, яку надає національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України на своєму офіційному сайті. Загалом система кредитних спілок України протягом 2011 р. демонструвала поступове зменшення основних показників діяльності, хоча до кінця 2011 р. темпи спаду дещо стабілізувалися і протягом 2012 р. спостерігається зростання основних показників діяльності (рис. 1).

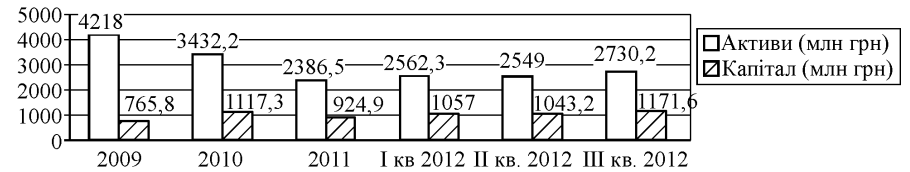

Рис. 1 Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок за 2009-2012 рр. [5]

Загальний обсяг активів кредитних спілок станом на 30.09.2012 р. становив 2 730,2 млн грн і, порівняно з аналогічним періодом 2011 р., збільшився на 12,2 % (станом на 30.09.2011 становив 2 432,8 млн грн). Розмір активів кредитних спілок на кінець 30.09.2012 р. становить 65 % рівня 2009 р., 80 % рівня 2010 р. Це пояснюється насамперед тим, що саме кредитні спілки, порівняно з іншими небанківськими фінансовими установами, виявилися найбільш вразливими до проявів фінансової кризи та найменш спроможними щодо її якнайшвидшого подолання.

Загальний обсяг капіталу кредитних спілок станом на 30.09.2012 становив 1 171,6 млн грн та порівняно з аналогічною датою 2011 р. – 958,8 млн грн істотно зріс – на 22,2 %. Найбільшу питому вагу в його структурі становив пайовий капітал 57,8 % (676,9 млн грн). За умови обмежених можливостей кредитних спілок до залучення депозитних внесків з метою збільшення обсягів кредитування члени КС формують пайовий капітал. Станом на 30.09.2012 р. порівняно з аналогічною датою 2011 р., внески (вклади) членів кредитних спілок на депозитні рахунки збільшилися на 6,8 % (до 1 285,6 млн грн); кредити, надані членам кредитних спілок, збільшилися на 13,1 % (до 2 581,9 млн грн) (рис. 2).

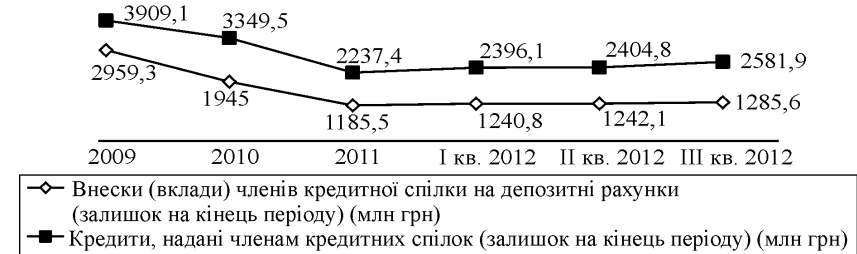

Рис. 2. Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок за 2009-2012 рр. [5]

У структурі депозитного портфеля КС найбільшу частку мають внески строком понад 12 місяців, які становлять 35,6 % та внески строком від 3 до 12 місяців, що становлять 34,2 % від загального портфеля. Істотну частку в 25,0 % становлять внески строком понад 12 місяців з погашенням у поточному році. Внески до запитання та внески строком до 3 місяців становлять по 2,6 % відповідно.

В умовах незначного збільшення обсягів кредитування кредитними спілками, як і в попередні роки, найбільший попит мають споживчі кредити, частка яких становить 63,3 %. У складі споживчих кредитів, кредити на

придбання автотранспорту становлять 3,5 %, придбання аудіотехніки, відео-та побутової техніки – 5,0 %, інші потреби – 91,6 %. Друге місце посідають кредити, видані на придбання, будівництво та ремонт житла – 23,1 %. Значну частку мають комерційні кредити. Кредитування ведення селянських та фермерських господарств, як і в попередні періоди, має незначну частку в загальному обсязі виданих кредитів.

Позитивну динаміку протягом останніх 4-5 кварталів має показник частки простроченої заборгованості у кредитному портфелі кредитних спілок. Цей показник за 2011 р. – 9 місяців 2012 р. істотно скоротився (з 40,5 % до 15,4 %), що свідчить про ефективність проведення кредитними спілками заходів щодо підвищення якості кредитного портфеля та запровадження жорсткого кредитного моніторингу і конструктивної роботи з боржниками кредитних спілок (рис. 3).

Рис. 3. Питома вага прострочених кредитів у кредитному портфелі кредитних спілок [5]

Варто зазначити, що у кризовий період і посткризовий період КС продовжують і надалі працювати в тому сегменті ринку, з якого банки намагаються сьогодні відійти. Кредитні спілки і сьогодні надають споживчі кредити, мікрокредити для представників малого бізнесу. Середня сума надання коштів позичальникам становить 8 тис. грн, а кредитний коридор – від 500 грн до 100 тис. грн [6].

Висновки. Підсумовуючи сказане, варто зазначити, що в умовах посткризового стану кредитні спілки можуть виступити тим каталізатором розвитку малого бізнесу, що дасть змогу швидкими темпами подолати негативні наслідки кризи. Потрібно розуміти унікальність положення кредитних спілок на ринку фінансових послуг. Тобто КС дає змогу задовольнити потреби населення і малого бізнесу в кредитних ресурсах, що своєю чергою позитивно вплине на створення платоспроможного попиту в системі національної ринкової економіки. Саме тому держава зобов'язана допомогти системі кредитних спілок подолати тимчасові фінансові негаразди, спричинені загальною фінансовою кризою. Зокрема, для комплексного вирішення питань, що гостро постали перед кредитними спілками, необхідно: впровадити на державному та регіональному рівнях системи стабілізації та фінансового оздоровлення кредитних спілок; створити систему страхування вкладів; запрова-

дити рейтингову оцінку основних показників діяльності кредитних спілок через дотримання кооперативних принципів діяльності.

Література

1. Офіційний сайт World Council of Credit Unions. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.woccu.org/about/intlcusystem>
2. Оленчик А.Я. Система кредитних спілок України: сучасний стан та можливі виклики / А.Я. Оленчик // Вісник кредитної кооперації : зб. наук. праць. – 2007. – № 10. – С. 26-33.
3. Ушкаренко Ю.В. Кооператив як найвища організаційна форма кооперації / Ю.В. Ушкаренко, В.І. Грек // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2011. – № 39. – С. 106-110.
4. Прудніков А.О. Кредитні спілки та їх роль у суспільстві / А.О. Прудніков, Л.А. Пруднікова // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний ін-т" : зб. наук. праць. – 2009 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://nbuv.gov.ua/>.
5. Підсумки діяльності кредитних спілок, інших кредитних установ та юридичних осіб публічного права за 9 місяців 2012 року. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/ks_3_kv_2012.pdf
6. Дубровик Р. Кредитні спілки – на межі "суїциду" / Р. Дубровик. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://news.finance.ua/ua/~2/20/all/2009/07/16/165933>

Галайко Н.Р. Кредитные союзы в контексте развития финансового рынка Украины

Отражены современное состояние и проблемы развития кредитных союзов в Украине. Проанализированы основные отличия кредитных союзов от других финансовых учреждений. Проанализированы основные показатели деятельности кредитных союзов Украины. Для комплексного решения вопросов, которые появились перед кредитными союзами, необходимо внедрить на государственном и региональном уровнях системы стабилизации и финансового оздоровления кредитных союзов; создать систему страхования вкладов; ввести рейтинговую оценку основных показателей деятельности кредитных союзов через соблюдение кооперативных принципов деятельности

Ключевые слова: кредитный союз, финансовый рынок.

Halayko N.R. Credit unions in context the development of financial market in Ukraine

Current problems of development of credit unions in Ukraine are reflected. The basic differences of credit unions from other financial institutions are analysed. The main indicators of credit unions in Ukraine are determined. Stabilizing systems and financial improvement of credit unions need to inculcate on state and regional levels for complex decision some questions of credit unions. The system needs to inculcate for insurance of deposits. Rating estimation of basic indicators of credit unions needs to inculcate before of observance of cooperative principles of activity.

Keywords: credit union, financial market.

УДК 330.131.7:658.589

Доц. Л.Й. Гнилянська, канд. екон. наук;

доц. В.Ю. Харчук, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Обґрунтовано доцільність визначення результативності інноваційної програми з метою прийняття раціонального управлінського рішення. Запропоновано методологічний підхід до оцінювання результативності інноваційної програми, який ґрун-